

اولویت با تغییر رویه‌هاست نه قانون

پیشنهادهایی درباره فراخوان رسانه‌ای رئیس قوه قضائیه

علی مجتهدزاده

وکیل دادگستری

طی روزهای اخیر رئیس قوه قضائیه با صدور فراخوانی از اصحاب رسانه خواسته است تا حداکثر ۱۵ شهریور به قوه قضائیه اعلام کنند که آیا قوانین فعلی حوزه رسانه به اصلاح و بازنگری نیاز دارد یا خیر؟ مضاف بر این خواسته‌شده در صورت مثبت بودن پاسخ اهالی رسانه به این پرسش، بگویند که در چه حوزه‌هایی باید این اصلاح و بازنگری اعمال شود، این نظرات از طریق مرکز رسانه قوه قضائیه دریافت می‌شود. نفس این اقدام، خصوصاً بعد از آن لایحه پر اشکال و سراسر ایراد (مقابله با اخبار کذب» مثبت و اعتمادافزین است و نشان می‌دهد در رأس دستگاه قضایی گوش‌ی برای شنیدن وجود دارد، در خصوص فراخوان آقای اژه‌ای می‌شود به جزئیات و موارد بسیار زیادی اشاره نمود که کار اطلاع‌رسانی و ارتباطات را در کشور مختل نموده است، اما قصد اصلی از این نوشته اشاره کردن به سه مورد کلی و بسیار اساسی است، هر تغییر و اصلاحی در خصوص قوانین رسانه‌ها باید اولاً منجر به برداشتن نگاه امنیتی و پلیسی از این حوزه شود. ثانیاً باعث افزایش به مراتب بیشتر به رسمیت شناختن شفافیت و امکان تحقیقات مستقل رسانه‌ای در امور عمومی و دولتی و برداشتن قید و بندهای پاسخگویی مسئولان به رسانه‌ها گردد و ثالثاً به برخی انحصارها در حوزه رسانه پایان دهد. اساساً هر اتفاقی غیر از این موارد در اصلاح قوانین رسانه‌ای کشور رخ دهد، اوضاع به شکل موثری تغییر نخواهد کرد. خصوصاً اینکه تأثیر خرب این سه عامل در مجموعه قوانین و قواعد حاکم بر رسانه‌های کشور در سه دهه اخیر و خصوصاً در ايام جنگ ۱۲ روزه تحمیلی و پس از آن، خود را آشکار ساخته است.

تحت تأثیر همین عوامل بود که قدم به قدم مر جعیت رسانه‌های داخل از بین رفت و ما دیدیم که برنده تضعیف رسانه‌های داخلی کسی جز برخی تریبون‌های سرسپرده و همسوا با دشمن متجاوز نبودند. مضافاً اینکه مادر مقاطع مختلف و خصوصاً این جنگ شاهد بودیم که تریبونی را گریز و قابل باور برای افکار عمومی جهانی هم نه در شبکه‌های مجازی و نه در رسانه‌های اصلی نداریم. به عبارتی ضمن آنکه صدای ما در خارج به درستی شنیده نمی‌شود، حتی در داخل نیز بخش زیادی از میدان را به رسانه‌های مزدور و انگدار کرده‌ایم. تغییر این وضعیت تنها و تنها از طریق پذیرش اصل مشکلات و موانع موجود در قوانین و نوع مدیریت فضای رسانه‌ای کشور ممکن خواهد بود، به‌طور مثال نفس همین موضوع که رئیس قوه قضائیه برای یک چنین موضوعی اقدام به صدور فراخوان نموده، نشان دهنده یک اشکال است. چراکه اگر فعالیت‌های صنفی در ایران مانند بسیاری از کشورهای دنیا در ایران وجود داشت، اساساً نیاز به چنین فراخوان‌هایی نبود. چون خود اصناف به فراخور موضوعات، مسائل را طبقه‌بندی شده و کامل پیگیری می‌کردند و البته از رسمیت کافی در نظام تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری کشور هم برای این پیگیری و اجرای منویاتشان بر خوردار بودند. نبود چنین سازوکاری در ایران به دلیل وجود همان نگاه‌های امنیتی و انحصاری به حوزه رسانه است. اتفاقاً بخشی از محدودسازی صنف و از جمله انجمن‌های رسانه‌ای در کشور با احکام قضایی رخ داده که ایرادات حقوقی بسیاری هم بر آن وارد می‌باشد.

اتفاقاً تضمین شفافیت و امکان تحقیق مستقل و گزارش‌دهی به افکار عمومی توسط رسانه‌ها نیز تا حدود زیادی به واسطه همین نگاه امنیتی از بین رفته و جرأت و جسارت پرسشگری را از روزنامه‌نگار

و گزارشگر گرفته است. ششون مختلف انحصار و وابستگی دولتی و حکومتی رسانه‌ها، از صداوسیما گرفته تا برخی خبرگزاری‌ها و سایت‌ها و رسانه‌ها نیز عملاً باعث زمینگیر شدن بیشتر شفافیت و گزارشگری مستقل در کشور شده است. در چنین فضایی است که می‌بینیم کاسب‌کاری‌های غیر حرفه‌ای رسانه‌ای در حال افزایش و مر جعیت داخلی رسانه‌ها در حال کاهش چشمگیر هستند. با این توضیحات اگر قصد از اصلاح قوانین رسانه‌ای کشور تقویت مر جعیت رسانه در داخل باشد، چاره‌ای نیست جز پذیرش این سه اشکال عمده و تلاش برای رفع آنها. مگر اینکه در این حوزه دنبال مسکنی موقت باشیم که آن هم بعید است در شرایطی که اعتماد عمومی اوضاع مناسبی ندارد، موثر و مفید واقع شود و شرایط را تغییر دهد. ضمن اینکه باید پذیرفت تقویت آزادی رسانه‌ها، تضمین امنیت آنها، تعمیق شفافیت و امکان گزارش‌دهی مستقل و رفع انحصار اگر به حوزه عمومی تمامی شهروندان تسری پیدا نکند، موثر نخواهد بود. به عبارتی وقتی از رسانه صحبت می‌کنیم باید بپذیریم که در دنیای کنونی پدیده‌هایی مانند فضای مجازی و شهروندان فعال در آنها را نمی‌توان از این مقوله جدا دانست، برای ما ضروری است که همزمان با رسانه‌های رسمی به فکر تقویت این عوامل در حوزه عمومی شهروندان هم باشیم. اما برداشتن موانع آزادی رسانه‌ها، رفع انحصار و افزایش شفافیت صرفاً نیازمند تغییر قوانین نیست و بخشی از آن در چار چوب همین قوانین فعلی هم قابل تحقق می‌باشد. از همین رو ریاست محترم دستگاه قضایی قبل از تغییر قانون، این امکان را دارد که با تغییر برخی رویه‌های قضایی فضای رسانه‌ای کشور را مطلوب‌تر از وضع فعلی کند. به‌طور مثال اصول قانون اساسی و جایگاه آزادی مطبوعات قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در اصول متعددی به‌ویژه اصول ۲۴ و ۱۷۵ به صراحت از آزادی بیان و مطبوعات حمایت کرده است. اما تفسیر موسع و سلیقه‌ای از برخی شروط در قوانین عادی و رویه‌های قضایی، گاه به محدودیت‌های غیر ضروری برای رسانه‌ها منجر شده است. همین الان صرفاً با تغییر رویه‌های قضایی بدون تغییر قانونی امکان کاستن از اعمال نگاه‌های امنیتی و پلیسی به رسانه وجود دارد. چراکه بخش مهمی از رویه‌های حقوقی حاکم بر امور رسانه‌ای به جای تنظیم‌گیری حقوقی دارای رویکردی پلیسی و امنیتی هستند. در مواردی چون مواد مربوط به جرایم مطبوعاتی، گاه به دلیل ابهام در تعریف مفاهیمی مانند «توهین» یا «تشویش اذهان عمومی»، امکان تفسیرهای گسترده و سلیقه‌ای را فراهم کرده و رسانه‌ها را در معرض فشارهای قضایی قرار داده است. هر چند تغییر بنیادین این وضع نیازمند تغییر قانون است اما همین الان اگر جلوی تفسیر سلیقه‌ای در محاکم گرفته شود، بخش زیادی از مشکلات امنیتی رسانه‌ها حل می‌گردد.

وضعیت کنونی نه تنها با اصل آزادی بیان در قانون اساسی مغایرت دارد، بلکه با اصل ۱۶۸ قانون اساسی که رسیدگی به جرایم مطبوعاتی را منوط به حضور هیئت منصفه کرده نیز در تضاد است. متأسفانه در عمل و به رغم وجود قوانین لازم، نقش هیئت منصفه در بسیاری از پرونده‌ها کم‌رنگ بوده و این امر به افزایش نگاه امنیتی در رسیدگی به پرونده‌های رسانه‌ای دامن زده است. تقویت نقش هیئت منصفه در رسیدگی به جرایم مطبوعاتی و تضمین استقلال آن، می‌تواند از نگاه امنیتی به پرونده‌های رسانه‌ای کاسته و اعتماد عمومی به نظام قضایی را تقویت کند که الزاماً نیازمند تغییر قانون نیست. در واقع قبل از تغییر قانون تنها با تغییر نگاه حقوقی به همین قوانین فعلی و مینا قرار دادن چار چوب‌هایی مانند قانون جرم سیاسی می‌توان وضعیت مطبوعات را بهبود بخشید و دستگاه قاضی می‌تواند با تغییر رویه در این زمینه‌ها، پیام مثبت و امیدوارکننده‌ای به رسانه‌ها ارسال کند؛ قبل از آنکه منتظر دریافت پیشنهادات آنها باشد.

چهره روز

پاسخ وزیر نیرو به نتانیا‌هو درباره آب

است که می‌توان آن را در شرایط جنگ اقتصادی توصیف کرد، افزود: «ممکن است هم اکنون در برنامه‌های مدیریت مصرف برق رضایت مردم جلب نشود، اما کاری که انجام می‌دهیم مانند یک جراحی ضروری است. این جراحی امروز ممکن است دردآور باشد، اما برای آینده کشور لازم است. با وجود پنج سال خشکسالی صنعت برق کشور تاب‌آوری قابل توجهی داشته است. حتی در همین روزهای اخیر یکی از کشورهای همسایه دچار خاموشی کامل شد و از ما درخواست کمک کرد.»

گروه خبر: عباس علی‌آبادی، وزیر نیرو با حضور در نخستین روز پویش «ایران آباد» به صورت غیر مستقیم پاسخ ادعای نتانیا‌هو درباره حل مشکل بحران آب ایران را داد و گفت: «همین آقایی (نتانیا‌هو) که چند روز پیش ادعا کرد می‌خواهد بیابد مشکل آبی ما را حل بکند، اگر بگویم که چقدر آب برای مردم خودش تأمین می‌کند، خجالت می‌کشد. ما ۴ برابر آنها آب تأمین می‌کنیم، بعد می‌گوییم کم داریم.»

او بیان اینکه امروز با محدودیت‌های جدی منابع روبه‌رو هستیم و وضعیت به گونه‌ای

ادامه سر مقاله

شد ولی حداقل این حسن را در گذشته داشتند که چیزی می‌گفتند که قابل فهم بود. اکنون مشکل این است که نه چیز روشنی دارند که عرضه کنند و اگر هم چیزی بگویند، سر و ته آنها به هم نمی‌خوابد. لذا فقط منتظرند دیگران چیزی بگویند که باب میل آنان نباشد و به آن حمله کنند. متأسفانه دیگران هم این پاس را به آنان می‌دهند.

مشکل امروز کشور اظهار بیان و موضع از سوی منتقدان و سیاسیون نیست؛ حتی اگر این مواضع اشکال داشته باشد. مسئله اصلی این است که برخلاف گذشته جناح حاکم هیچ ایده‌ای ندارد. گرچه اغلب مردم و فعالان با ایده‌های پیشین آنان نیز مخالف بودند و آنها را تصوراتی خام و به زبان کشور و مردم می‌دانستند و همه اینها نیز در عمل ثابت

تیتریک

HEADLINE ONE

۲

گزارش یک

عکس: Getty Images

ترامپ و زلنسکی در کاخ سفید ملاقات کردند

در انتظار پوتین

احتمال دیدار سه‌جانبه

به‌طور طبیعی پس از این دیدار، موضوع دیدار پوتین و زلنسکی به عنوان رهبران دو کشور در حال جنگ مورد توجه قرار گرفت. ترامپ در تروث‌سوشیال (شبکه اجتماعی متعلق به خودش)، نوشت: «در این تماس تلفنی، برنامه‌ریزی برای ملاقاتی بین پوتین و زلنسکی را شروع کردم. مکان این دیدار بعدتر مشخص خواهد شد. پس از آن ملاقات، جلسه سه‌جانبه‌ای خواهیم داشت که شامل نشست میان دورن‌یس جمهور و من خواهد بود.» او درباره برخی جزئیات این دیدار نیز گفت: «می‌خواهم پوتین و زلنسکی دیدار کنند، روابط من با هر دوی آن‌ها خوب است و اروپایی‌ها می‌خواهند این جنگ هولناک در اوکراین پایان یابد.» او با بیان اینکه امیدوارم پوتین به‌خوبی رفتار کند و زلنسکی کمی انعطاف‌پذیری نشان دهد، افزود: «اوضاع سخت خواهد شد اگر پوتین به‌خوبی رفتار نکند. تصمیم‌گیری بر عهده پوتین و زلنسکی خواهد بود و به همین دلیل من در حال ترتیب دادن دیداری میان آن‌ها هستم.»

رئیس‌جمهور آمریکا تأکید کرد: «جنگ در اوکراین به دلیل ناتو و شبه‌جزیره کریمه که اواما از آن دست کشید، آغاز شد. غیرممکن بود که روسیه عضویت اوکراین در ناتو را بپذیرد حتی پیش از پوتین. اوکراین بخش‌های بزرگی از سرزمین‌های خود را بازپس خواهد گرفت، کشتار متوقف خواهد شد و تضمین‌های امنیتی وجود خواهد داشت، اما نه از طریق ناتو. کی‌یف عضویت ناتو را به دست نخواهد آورد و برخی کشورهای اروپایی می‌خواهند نیروهای خود را در خاک اوکراین مستقر کنند.» ترامپ اضافه کرد: «پوتین از جنگ خسته‌شده و خواهیم دید طی هفته‌های آینده چه رخ خواهد داد.»

گزارش دو

وزارت نیرو پیشنهاد تعطیلی ساخت و ساز در پایتخت را داد

تراز منفی ۴۰۰ میلیون متر مکعبی آب تهران

خود شده است و برای مدیریت از این شرایط یک بار «انتقال پایتخت» را مطرح می‌کند و بار دیگر از «ممانعت از مهاجرت به تهران» سخن می‌گوید. اما برای حل این معضل بزرگ، اقدامات اشتباه را در پیش گرفته و به شهرداری اجازه می‌دهد با افزایش تراکم ۴۰ تا ۴۵ درصدی خانه‌های تخریب‌شده از جنگ، هزینه بازسازی آنها را تأمین کند. از سوی دیگر با تصمیمات اشتباه درباره حرم تهران باعث ساخت و سازهای غیرمجاز در حرم نداشته‌اند تهران شده است.

تهران آب دارد باید تدبیر کرد

علیرضا زاکانی، شهردار تهران دوشنبه‌شب با اشاره به این که امکانات و اقتضات کشور امکان خدمت را فراهم کرده، تأکید کرد: «باید راه و زمینه خدمت را پیدا کنیم و هر کاستی وجود دارد. کاستی در بسیاری از کشورها وجود دارد اما پابندبر قابل رفع است. به عنوان مثال موضوع آب تهران که یک دغدغه است.» او افزود: «ما به عنوان مسئولین سالیان سال است که به وظیفه خود عمل نکردیم. زیرساخت‌های شهر نیز نیاز به ترمیم دارد و بخش زیادی از آن دچار هدررفت آب است. از سوی دیگر داخل منازل نیاز به کاهنده‌هایی دارد که آب کمتر می‌شود. باید فرهنگ مصرف را در جامعه اصلاح کنیم.» شهردار تهران با بیان اینکه اگر آب داشتیم هم نباید بی‌محابا مصرف کنیم، گفت: «اگر همه ملت و مسئولان دست به دست هم دهند راحت می‌توان از چالش‌ها عبور کرد. یک سال و نیم است که شهرداری دنبال آن است که در خدمت دولت قرار بگیریم و متولی گری آب تهران را بر عهده بگیریم تا معلوم شود که تهران آب دارد. امیدوارم جلساتی که در این مورد داشتیم به نتیجه خوبی برسد تا مدیریت شهری در این جهت هم خدمتگزار خوبی باشد. من تشکر می‌کنم از لطفی که آقای رئیس‌جمهور داشت (بازسازی‌های شهر تهران را به شهرداری سپرد) این سفر را می‌توانیم بالاتر ببریم.»

آب برای غیرمجاز در حرم دارند؟

مهدی چمران، رئیس شورای شهر تهران نیز روز گذشته با اشاره به این که شهردار و وزیر نیرو نشست‌ی داشتند که مشکلات را حل و فصل کردند و امیدوارم که هر چه سریعتر نتایج آن را شاهد باشیم، خبر داد: «متأسفانه وزارت نیرو به شورای عالی معماری و شهرسازی گفته برای اینکه تهران آب ندارد کسی ۲ سات ساختمان سازد.» او افزود: «سال‌ها می‌دانستند که آب نداریم و باید آب تهیه

پریسا هاشمی

گزارشگر شهری هم‌میهن

«تابستان سخت» امسال بد دامن تهران را گرفته و نه تنها تهران بلکه بیشتر شهرهای ایران را با بحران روبه‌رو کرده است. آب قفل بزرگی بر پایتخت زده و مدیریت آن را دچار سردرگمی کرده است. تهران، پایتختی با بیش از ۹ میلیون نفر جمعیت، امروز بایکی از جدی‌ترین بحران‌های زیست‌محیطی یعنی کم‌آبی درگیر است؛ بحرانی که ریشه آن تنها در کاهش بارندگی و تغییرات اقلیمی خلاصه نمی‌شود، بلکه سال‌ها مدیریت نادرست منابع، توسعه بی‌ضابطه شهری، فرونشست زمین و برداشت‌های بی‌رویه از سفره‌های زیرزمینی نیز در آن موثر بوده که تصویر آینده‌ای نگران‌کننده را برای این شهر ترسیم می‌کند. در حالی که سدهای اطراف تهران به کمترین میزان ذخیره طی دوده اخیر رسیده‌اند و مصرف آب در این کلان‌شهر همچنان بی‌رویه ادامه دارد، کارشناسان هشدار می‌دهند که اگر سیاست‌های جدی در زمینه صرفه‌جویی، بازچرخانی آب و کنترل مصرف اتخاذ نشود، پایتخت ایران در سال‌های آینده با تنش‌های اجتماعی، اقتصادی و حتی مهاجرت‌های گسترده روبه‌رو خواهد شد.

بر اساس آمارهای رسمی تهرانی‌ها به‌طور میانگین بیش از دو برابر سرانه جهانی آب مصرف می‌کنند، در حالی‌که شبکه توزیع آب به دلیل فرسودگی لوله‌ها، بخش بزرگی از این منابع را به هدر می‌دهد. این وضعیت، همراه با ضعف در مدیریت مصرف، فقدان سیاست‌های بازدارنده و عدم سرمایه‌گذاری کافی در فناوری‌های نوین مانند شیرین‌سازی و بازچرخانی آب، آینده‌ای میهم را رقم می‌زند. کارشناسان معتقدند در صورت ادامه روند کنونی، پایتخت ایران نه تنها با محدودیت‌های شدید در تأمین آب شرب روبه‌رو می‌شود، بلکه بحران‌های اجتماعی از جمله مهاجرت اجباری، افزایش نابرابری‌های منطقه‌ای، و حتی تنش‌های سیاسی داخلی و بین‌حوزه‌ای دور از انتظار نیست. در حقیقت، بحران آب تهران دیگر تنها یک موضوع زیست‌محیطی نیست؛ بلکه یک تهدید امنیتی و استراتژیک برای آینده ایران به شمار می‌آید.

در چنین شرایط بحرانی شهرداران تهران در بخشنامه‌ای مصوب کردند که یک طبقه اضافه به ساختمان‌ها داده شود که حتماً به افزایش جمعیت در تهران دامن می‌زند و بحران آب را به فاجعه غیرقابل جبران تبدیل می‌کند. دولت چهاردهم نیز میراث‌دار بحران‌های بسیار عظیم باقی مانده از دولت‌های پیشین